

El còlera

Narcís Arbusé i Bellapart

Aquest 2010 es compleix el 125è aniversari de l'epidèmia del còlera, de trista recordança per a la nostra vila.

Corria el mes d'agost de 1884 quan les autoritats sanitàries ja advertien que s'apropava el còlera que provenia de França, per la qual cosa animaven les persones a tenir cura i prendre precaucions amb la gent i mercaderies originàries del país veí.

El primer cas a la nostra vila fou el 9 de juliol de 1885 en la persona de Carme Martinench Miàs, de vint-i-nou anys i resident al carrer del Roser, 34.

Fou el doctor Casimir Valentí, l'eminent metge local, el que s'adonà de la gravetat de la situació que s'apropava i n'informà la junta de sanitat local.

L'epidèmia del còlera a Torroella fou oficial a partir del 24 de juliol i durà fins al 22 d'agost, quan es produïren les dues últimes defuncions per aquesta malaltia.

Mentrestant, i ja a partir del mateix 24 de juliol, l'ajuntament es declarà en reunió permanent. Un ban del llavors alcalde senyor Isidre Torres Ponsatí,

escrit en català, mirà de no alarmar la població i comminà la gent a no sortir de casa en aquells propers dies festius per culpa -deia- de la calor. (Hi havia una multa de 5 pessetes als que contravinguessin aquest decret.)

Als metges locals que tenien cura dels malalts, els doctors Casimir Valentí i Conrad Carrera a Torroella, se'ls afegí de forma desinteressada el Dr. Salvi Major i Albert, que no exercia, per tenir cura dels infectats de l'Estartit quan l'epidèmia hi arribà, el mateix 24 de juliol.

Cal remarcar també el gran paper que desenvoluparen els senyors De Quintana, pare i fill. El pare, el Sr. Alberto, era diputat a Corts, i el seu fill Pompeu era diputat provincial. Cal esmentar l'interès que mostraren per totes les persones afectades, tant de Torroella com de l'Estartit, i com acompanyaren els senyors doctors per les cases i donaren ànims a totes les famílies, i també al consistori.

El primer dia 24, el Dr. Valentí atengué deu malalts de còlera i, segons pogué esbrinar, vuit d'ells havien begut aigua del Ter. Això féu que se suposés que la causa de la infecció provenia de les seves aigües, bé fos de manera directa o bé per mitjà de les deus de les fonts subsidiàries del riu.

En data 17 de novembre de 1926, l'ajuntament li dedicà un carrer i en canvià el nom de l'antic Lavadero pel de Dr. Valentí (foto fons fotogràfic del Cdd Montgrí, illes Medes i Baix Ter)

Els símptomes de la malaltia eren vòmits, diarrees, rampa, afonia, ulls foscos i enfonsats i laxitud.

Mentre durà l'epidèmia, cada un dels metges va anar omplint un butlleta d'estat amb les persones que els havien visitat, en la qual especificaven si eren només malalts o difunts. En moments puntuals, s'hi afegia l'adreça o els símptomes.

Cal remarcar que la majoria de morts constaven com a malalts des de la vigília o, fins i tot, des del mateix dia del traspàs. Això devia voler dir que o bé la malaltia era pràcticament fulminant o bé la gent anava al metge a l'últim moment.

La jornada més luctuosa fou el 7 d'agost, amb deu morts a Torroella i dos més a l'Estartit. Una de les persones difuntes fou una germana de la Caritat que tenia cura dels malalts. Agafant el període de temps que va durar l'epidèmia, és a dir, entre el 24 de juliol i el 22 d'agost d'aquell fatídic 1885, les dades són molt clares i oficials.

Així, a Torroella es produïren cent una defuncions a causa del còlera, de les quals vuit persones tenien menys de dotze anys i vint-i-tres ho van ser a l'Estartit, de les quals dues eren també menors de dotze anys.

A les morts per altres causes i compreses dins del mateix període de temps, s'hi haurien d'afegir cinquanta-tres defuncions més de totes les edats a Torroella (vuitanta-set a partir del 9 de juliol) i dinou a l'Estartit (vint-i-quatre a partir de la mateixa data).

Per tant, el total de defuncions a Torroella durant l'epidèmia del còlera pujaria a cent cinquanta-quatre o bé a un màxim de cent vuitanta-vuit si s'amplia fins a la data del primer òbit.

A l'Estartit, la graella total de defuncions aniria de quaranta-dues a quaranta-set persones en total.

Quan el 25 de maig de 1890 es va decidir l'ampliació del cementiri municipal, el secretari esmentà a l'acta que era a causa de l'epidèmia del còlera de 1885 que s'ocupà més de la meitat del terreny, amb més de dos-cents cinquanta cadàvers.

Aquesta xifra, molt exagerada i donada potser com a justificant de l'ampliació, s'ha anat fent passar com a real en comptes d'esbrinar el nombre correcte d'afectats.

Per contra, el nombre d'infectats que sobrevisqueren a la malaltia van ser de cent noranta persones de Torroella i de vint-i-dues a l'Estartit. Curiosament, el 9 d'agost es va fer constar que la Maria Pagès Mir, de quaranta-sis anys i resident a Torroella, agafà la malaltia dos cops en un mes i que en ambdós casos se'n sortí satisfactòriament.

També cal tenir en compte que aquesta epidèmia no afectà només Torroella i l'Estartit, sinó que també ho féu en altres llocs al mateix temps.

Així, i que se'n tingui constància, també afectà el poble de Verges, fet recollit pel contemporani Pere Martí i Font (1845-1904) al seu dietari i recollit i publicat per Salvador Vega i Ferrer en forma de llibret. Segons consta, allà aquesta epidèmia durà des del 23 de juliol fins al 20 de setembre de 1885. Hi moriren una cinquantena de persones entre petits i adults. (La població total de Verges devia rondar aleshores els 1.100 habitants.)

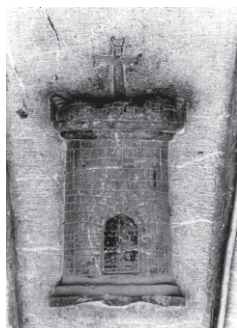
El remei que prenien era *lenidano*.

Al llibre *Òbits* de Verges, per aquestes dates, em comenta en Quico Ferrer que hi consten quaranta-tres defuncions, quan en anys anterior per les mateixes dates eren de quatre el 1882, cinc el 1883 i nou el 1884.

Si la causa va provenir de l'aigua del Ter, és una llàstima que no es tingui constància del que va passar en altres pobles de la seva riba, com ara serien Canet, Jafre, Colomers...

A Torroella, de resultes dels fets, la reina concedí, en data 5 de juliol de 1887, la Creu de 2a Classe de l'Ordre Civil de Beneficència per la seva conducta heroica durant l'epidèmia colèrica de 1885.

Pel que fa al Dr. Valentí, i a petició seva, l'ajuntament li va reconèixer els mèrits i serveis donats durant l'epidèmia i li dóna un vot de gràcies.

Creu de Beneficència (foto fons fotogràfic del CdD Montgrí, illes Medes i Baix Ter)